

Становище

от доц. д-р Стела Константинова Ангова, УНСС, катедра „Медии и обществени комуникации“

Относно материалите, представени за присъждане на ОНС „доктор“,
от Десислава Дачева Начева,
докторант към катедра „Предучилищна и медийна педагогика“,
Факултет по науки за образованието и изкуствата, СУ „Св. Климент Охридски“
Професионално направление 1.2. Педагогика, „Медийна педагогика“

Тема на дисертацията

„Българските детски телевизионни предавания и интегрирането им в предучилищното образование“

Представеният за становище дисертационен труд е с обем 177 страници и 109 страници приложения и се съпровожда от автореферат (35 с.). Съдържанието на дисертацията се състои от увод, три глави, заключение, библиография, 16 приложения. Авторът има широк поглед върху библиографските източници по темата – посочени са 153 заглавия на монографии и научни статии, както и са представени линкове към медийни и образователни платформи, чието съдържание е наблюдавано.

Методологичният апарат е избран съобразно целите и задачите на труда. Осъществено е стодневно наблюдение (от 29 януари 2018 г. до 4 февруари 2018 г., от 1 септември до 1 ноември 2018 г. и от 1 ноември до 1 декември 2019 г.) на 12 телевизионни канала (БНТ 1, БНТ 2, БНТ 4, БТВ, bTV ACTION, bTV CINEMA, bTV COMEDY, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, KINONOVA, ЕКИДС, ЕВРОКОМ, ВТК) предлага изводи за телевизионния продукт, насочен към детската аудитория. Приложените карти за наблюдение дават широк поглед върху програмирането, жанровете, героите, съдържанието, основните теми и послания, произхода на предаванията и техните създатели. Реализираният експеримент под формата на педагогически ситуации (експериментални и контролни групи от две детски градини) в периода май 2018 – февруари 2020 позволява да се провери хипотезата на автора относно влиянието на телевизията върху децата и как тя може да бъде интегрирана в образователния процес. Линията създатели на телевизионно съдържание – педагози – деца е анализирана чрез

анкети (250 деца на 3-7-годишна възраст; 50 педагози от 5 софийски детски градини, интервюта с редактори на детски предавания от БНТ).

Коректно и ясно авторът описва дизайна на изследването. Приемам за научно издържана аргументацията за проблемната ориентация на изследването, както и начина, по който са дефинирани целите, задачите и хипотезите.

Темата за телевизията и децата не е загубила своята актуалност. Много от изследванията на телевизионното въздействие върху най-малката / младата аудитория са в полюсите вреда-полза. Авторът правилно отбелязва, че до днес няма еднозначен отговор относно нейното влияние. Посочва като доказателство изследванията на Андреева 2007, Lillard, Peterson 2011, Nathanson, Fries 2014, които са насочени към негативни последици за децата при прекомерното гледане на телевизия (обездвижване и наднормено тегло, проблеми със зрението и съня, агресивно поведение и дефицит на вниманието), както и проучванията на Alade, Nathanson 2016, ARACY 2011, които посочват подобряване на познавателните постижения на децата след гледане на образователни детски предавания. Тя насочва този разговор към важна тема – за медийната педагогика (Ангелов 2008, Данов 2016, Livingstone 2004, UNESCO 2012), тъй като тя дава основата на медийната грамотност.

Масовизирането на интернет и снижаването на възрастта за достъп (тук имам предвид, че родителите сами предоставят на децата устройства и им предлагат съдържание от мрежата) не отнема от функциите на телевизията и нейната отговорност към децата. Редица изследвания показват, че телевизията продължава да бъде платформа номер едно, но това не е учудващо, тъй като тя намери успешен начин да се конвергира с новите технологии. Затова изразявам съгласие с автора, че „телевизията е значима за най-малките деца, тъй като голяма част от тях все още ежедневно се възползват от телевизионната продукция, която пресъздават в свободните игри с връстниците от детската градина“ (с. 5).

Днешните деца получават все по-голям достъп до чужди образователни продукции, които разширяват техния кръгзор, но от значение е това, което отбелязва авторът, че „българските детски предавания могат да бъдат в помощ на възпитанието и образованието, когато те са съобразени с културните традиции и самосъзнанието на българите и най-вече с психологичните особености на децата от предучилищна възраст; когато са представени в разнообразни жанрови форми, които да показват богатството на литературата и изкуството; когато са изобразени с много цветове, картини, образи,

създадени са с най-нови технологии, но и с утвърдените класически способи; когато са изпълнени с музика, хумор, позитивно настроение и с интересни случки и герои (с. 8-9). Подобна теза посочва важността на телевизионното програмиране за малките, което днес е силно редуцирано, дори и от обществената телевизия (БНТ има планове за интернет базиран портал „ТВ хлапетата“, но сайтът все още не работи).

Бих желала да открия следните важни научни и научно-приложни резултати:

Първо, изведени са осем критерия за качествена телевизионна продукция за деца от предучилищна възраст (с.14-15). Те са качествен ориентир за родители, педагози и създатели на детско съдържание по отношение на наративната телевизионна естетика, медийните функции, разнообразието от автентична и чужди култури, отношение и съпричастност към другия, ценностна система и т.н.

Второ, предоставен е детайлизиран анализ на съществуващите детски предавания (за 2018 и 2019). Резултатите от него притежават важност за журналисти, педагози и родители, за да ги обедини около идеята за положително телевизионно преживяване на най-важните хора – децата. Получените количествени данни ще бъдат от помощ за журналистите в каква посока да създават съдържание, а за родители и педагози – какво да изискват. Данните сочат, че от всички 3165 излъчвания на детски предавания едва 181 са на български предавания, което показва, че нашите телевизии са длъжник на детската аудитория.

Трето, предложен е модел на детско образователно предаване, който ще бъде апробиран от автора в учебния процес в изследваните детски градини. Сюжетът е интересен и ще се радвам да се потвърдят очакванията децата в предучилищна възраст да бъдат по-мотивирани и концентрирани при включването си в учебните ситуации с интегрираното детско предаване.

Четвърто, проведеният експеримент с деца позволява да се установи въздействието върху тях от интегрирането на български детски предавания в образователния процес. Важен извод е, че аудиовизуалното детско образователно съдържание дава положителни резултати по отношение на научаване, дисциплина, концентрация, въображение, емоции, съпреживяване и т.н. Осъществените анкети с децата позволяват да се проучат техните медийни навици – гледане на телевизия, предавания, герои, сюжети и др. Анкетите с педагозите посочват сериозен проблем относно наличието и достъпа до български образователни предавания.

Пето, изследването позволява да се направят важни изводи относно телевизионната продукция за деца – нейното присъствие, качество, тематика и жанрово разнообразие; за взаимодействието между децата и телевизионната продукция за тях; за отношението на педагозите спрямо употребата на медийни продукти в образователния процес. Благодарение на този подход са формулирани конкретни препоръки към българските телевизии, към педагозите и към родителите.

Дисертационният труд притежава всички характеристики на качествено научно изследване. Темата за аудиовизуалната продукция за деца е общественозначима. Предложен е концептуален подход. Проведените изследвания и резултатите от тях за значими. Поради тези причини ще гласувам положително за присъждането на образователната и научна степен доктор на Десислава Дачева Начева за труда ѝ „Българските детски телевизионни предавания и интегрирането им в предучилищното образование“ в професионално направление 1.2. Педагогика, „Медийна педагогика“

31.08.2020

доц. д-р Ст. Ангова